

Analyse av data fra Sesjon del 1 i 2011

Maria Fleischer Fauske

Forsvarets forskningsinstitutt (FFI)

28. mars 2012

FFI-rapport 2012/00706

1241

P: ISBN 978-82-464-2085-1

E: ISBN 978-82-464-2086-8

Emneord

Spørreundersøkelse

Statistikk

Sesjon

Førstegangstjeneste

Godkjent av

Frank Brundtland Steder

Prosjektleder

Espen Skjelland

Avdelingssjef

Sammendrag

FFI-prosjektet “Forskning på årskull” har blant annet som oppgave å identifisere målrettede tiltak for å motivere både menn og kvinner til tjeneste i Forsvaret. Prosjektet undersøker også hvordan kultur og holdninger i Forsvaret bidrar til å hemme eller fremme mangfoldet i organisasjonen.

Prosjektet har tidligere analysert grunnlagsdata fra Sesjon del 1 i 2009 og 2010. Basert på disse resultatene identifiserte vi ulike egenskaper som ser ut til å fremme en positiv holdning til å gjøre tjeneste i Forsvaret. I denne rapporten beskriver vi analyseresultater fra Sesjon del 1 i 2011. Hensikten er å sammenligne resultatene med det vi fant i 2009 og 2010. På den måten kan vi bekrefte resultatene fra tidligere eller identifisere endringer.

Vi ser at resultatene fra de tre årene er svært like. Dette er naturlig, siden datasettene inneholder svar fra veldig mange respondenter, og siden svarprosenten er svært høy. Svarene representerer fasiten på hvordan norske 17-åringer i hvert årskull ønsker å besvare spørreskjemaet i Sesjon del 1. Eventuelle endringer i de ulike datasettene vil derfor ikke være en konsekvens av usikkerhet i tallmaterialet, men heller antyde endringer i respondentenes holdninger, meninger og egenskaper.

I datasettet fra 2011 var den største spenningen knyttet til om interessen for tjeneste og utdanning i Forsvaret hadde økt eller ikke, siden Forsvaret i mars 2011 lanserte markedsføringskampanjen “For alt vi har. Og alt vi er.” som markerte et skille i hvordan Forsvaret fremstilles. Kampanjen skulle vise at Forsvaret er et vern av våre verdier, og den skulle gi nordmenn kunnskap om hvorfor vi har et Forsvar. I dataene fra Sesjon del 1 ser vi ikke noen økt interesse for tjeneste eller utdanning blant 17-åringer fra 2009 og 2010 til 2011. Slike kampanjer vil imidlertid ikke nødvendigvis ha effekt så kort tid etter lansering. Holdningsendringer tar tid. Det vil være interessant å følge interessen for tjeneste og utdanning i Sesjon del 1 i de kommende årene.

Data fra alle de tre årene viser at kjønn, fysisk form, hobbyer og geografisk tilhørighet er viktige faktorer som spiller inn når det gjelder holdningen til å gjøre tjeneste i Forsvaret. Analyser av data fra Sesjon del 1 i 2012 og fremover vil først og fremst være av verdi når man etter hvert kan sammenligne mange år og studere eventuelle endringer over tid. Skulle man sette i gang ulike tiltak rettet mot ungdommer og førstegangstjeneste, vil dataene i mange tilfeller kunne brukes til å studere effekter av slike tiltak.

English summary

The purpose of the FFI project “Research on annual age cohorts” is to identify measures for better recruitment and reduced turnover of men and women in the Norwegian Defence. The project also looks into how the organizational culture affects the variety in the organization.

Earlier, the project has analyzed data from *Sesjon del 1* in 2009 and 2010. Based on these results, we identified several factors that seem to affect a person’s attitude towards doing military service. In this report, we describe the results from the analyzes of data from *Sesjon del 1* in 2011. The purpose is to compare this with what we found in 2009 and 2010.

We see that the results from the three datasets are very similar. We expected this, since the data contain responses from almost every 17 year old person in Norway each year. Changes in the data will therefore not be a consequence of uncertainty in the numbers, but rather indicate changes in the attitudes, opinions and characteristics of Norwegian 17-year-olds.

In March 2011, the Norwegian Defence launched the campaign “For alt vi har. Og alt vi er.”, which described the Defence in a new way as compared to earlier. Therefore, we were excited to check whether this campaign had affected how many people that were interested in doing military service. We could not see an increase in interest from 2010 to 2011. We could not, however, necessarily expect to see an effect of this campaign after such a small amount of time. Changes in people’s opinions and attitudes often take time.

Data from all three years show that gender, physical capacity, hobbies and geographical factors influence a person’s attitude towards the military.

Analyzes of data from *Sesjon del 1* in the future will be most valuable after some time, when we can study data over several years, and study changes that occur over time. However, the data will in many cases be valuable in studying the effects of specific actions taken towards Norwegian youth and the recruitment to the Norwegian Defence.

Innhold

1	Innledning	7
2	Metode og datagrunnlag	7
3	Resultater	8
3.1	Interesse for tjeneste i Forsvaret	9
3.1.1	Kjønn	9
3.1.2	Fysisk form	9
3.1.3	Geografisk tilhørighet	12
3.1.4	Sosialt liv	14
3.1.5	Hobbyer	15
3.2	Interesse for de ulike forsvarsgrenene	16
3.3	Interesse for utdanning i Forsvaret	17
3.4	Interesse for internasjonal tjeneste	19
4	Konklusjoner	19

1 Innledning

Ifølge Stortingsmelding nr. 36 (2006–2007) [1] vil et større mangfold i Forsvaret gjøre organisasjonen bedre i stand til å møte dagens sikkerhetsutfordringer og bidra til at sektoren utvikler verdier, holdninger og atferd som gjør at den lettere tilpasser seg endringer i oppgaver og funksjoner. FFI-prosjektet “Forskning på årskull” ble opprettet i 2008, som en del av Forsvarsdepartementets satsning for å øke rekrutteringen av kvinner til Forsvaret og bedre mangfoldet i organisasjonen [1].

Prosjektets hovedoppgave har hittil vært å identifisere målrettede tiltak for økt rekruttering til Forsvaret samt å identifisere hva som motiverer både menn og kvinner til tjeneste i Forsvaret. Prosjektet undersøker også hvordan Forsvarets kultur og de ansattes holdninger bidrar til å hemme eller fremme mangfoldet i organisasjonen. I denne forbindelse har prosjektet fått tilgang på grunnlagsdata fra Sesjon del 1 i 2009, 2010 og 2011. Data fra de to første årene ble analysert og dokumentert i rapporten “Jeg vil inn i Forsvaret – hvem er jeg?” [2]. I oppfølgingen av dette har vi nå analysert data fra 2011.

Hensikten med denne rapporten er å dokumentere analysene vi har gjort av sesjonsdataene fra 2011. I tillegg er det viktig at vi sammenligner disse resultatene med det vi fant i 2009 og 2010. Det å følge dataserier over tid gir kunnskap som er avgjørende for hvordan vi kan tolke og vektlegge resultater.

2 Metode og datagrunnlag

“Forskning på årskull” har fått data fra Sesjon del 1 fra Vernepliktsverket. Det er ikke knyttet personidentifiserbar informasjon til disse dataene. Dataene er konvertert fra tekstformat og lagt inn i statistikkverktøyet SPSS [3]. Det er svært vanlig å bruke dette verktøyet til å analysere data fra spørreundersøkelser.

Sesjon del 1 foregår om høsten hvert år. Alle sesjonspliktige personer i Norge besvarer et spørreskjema med i underkant av 50 spørsmål. Spørreskjemaet i Sesjon del 1 har kun gjennomgått små forandringer i løpet av de tre årene. I 2010 ble formuleringen til noen få spørsmål endret, slik at de ble mer presise. Eksempelvis ble formuleringen “Hvor ofte trener du fysisk?” endret til “Hvor ofte trener du fysisk, inkludert fysisk aktivitet på skolen?”. I 2011 ble det også gjort noen små endringer i spørsmålsformuleringer. De viktigste endringene for analysene i denne rapporten, er knyttet til spørsmålet om fysisk aktivitet, som nå er endret til “Hvor ofte trener du fysisk i fritiden?”, og spørsmålet om hobbyer, der flere hobbyer er lagt til som svaralternativer.

Siden det er meningen at alle personer i målgruppen skal svare på spørreskjemaet, er Sesjon del 1 en såkalt populasjonsbasert spørreundersøkelse. Respondentene er lovpålagt å svare, derfor er svarprosenten svært høy. Den ligger tett oppunder 100 prosent. I slike tilfeller skal ikke resultatene testes for statistisk signifikans, da de viser det faktiske resultatet i populasjonen. Dataene gir

altså “fasitsvaret” på hvordan norske, sesjonspliktige personer de ulike årene ønsket å svare på spørreskjemaet. Dataene er analysert ved hjelp av følgende analyser:

- Frekvensanalyse: Vi undersøker hvor stor andel av populasjonen som har valgt de ulike svaralternativene i et spørsmål.
- Krysstabellanalyse: Vi undersøker om det er forskjell i hvor stor andel som velger de ulike svaralternativene i et spørsmål for to forskjellige grupper (for eksempel kvinner og menn).

For en grundigere beskrivelse av statistiske metoder vi har benyttet, henviser vi til rapporten “Jeg vil inn i Forsvaret – hvem er jeg?” [2].

Sesjonspliktige personer i Norge tilhører flere forskjellige årskull, siden det er mulig å få utsettelse av sesjon. Vi har bare ønsket å analysere data for det årskullet som fyller 17 år i sesjonsåret. Det vil si at vi kun har sett på data for personer i 1992-kullet, 1993-kullet og 1994-kullet i de tre datasettene fra henholdsvis 2009, 2010 og 2011. Når vi i denne rapporten omtaler resultater fra de ulike årene, er det derfor viktig å huske at vi utelukkende snakker om personer som fylte 17 år det aktuelle året, selv om vi i mange tilfeller henviser til årstallet for sesjon istedenfor årskull.

I denne rapporten er hensikten å analysere sesjonsdata fra 2011. Vi sammenligner imidlertid med resultatene fra 2009 og 2010 der det er relevant. I figurer og tabeller som kun viser resultater for 2011, markerer vi dette i figur- og tabelltekstene.

Som vist i tabell 2.1, er det 58983 respondenter fra 1994-kullet i datasettet fra 2011. Det er noen flere menn enn kvinner. Kullstørrelsen i de tre årskullene er på omtrent samme nivå.

År (årskull)	Kvinner	Menn	Totalt
2011 (1994)	28445	30538	58983
2010 (1993)	28304	30062	58366
2009 (1992)	28612	31056	59668

Tabell 2.1 Antall personer fra de ulike årskullene i dataene fra Sesjon del 1 i 2009, 2010 og 2011.

3 Resultater

I analysene av dataene fra 2009 og 2010 [2] var hensikten å undersøke hvilke faktorer som ser ut til å fremme en positiv holdning til tjeneste i Forsvaret. Vi fant at noen av disse faktorene var kjønn, fysisk form, geografisk tilhørighet og sosialt liv. Vi vil også i denne rapporten undersøke hvordan disse faktorene ser ut til å påvirke interessen for tjeneste. I tillegg vil vi se på interessen blant respondenter som har ulike hobbyer, siden det i 2011 ble lagt til mange hobbyer i spørreskjemaet. Vi vil også se på interesse knyttet til utdanning i Forsvaret, de ulike forsvarsgrenene og internasjonal tjeneste.

I spørreskjemaet i Sesjon del 1 skal respondentene ta stilling til uttalelsen “Jeg vil gjerne gjøre tjeneste i Forsvaret”. De skal velge mellom fire svaralternativer: “Stemmer bra”, “Stemmer ganske bra”, “Stemmer ganske dårlig” og “Stemmer ikke i det hele tatt”. I analysene i denne rapporten slår vi sammen de positive alternativene til et “Stemmer”-alternativ og de negative alternativene til et “Stemmer ikke”-alternativ. Alle som har svart “Stemmer”, omtaler vi som interessert i tjeneste i Forsvaret.

3.1 Interesse for tjeneste i Forsvaret

3.1.1 Kjønn

I tabell 3.1 ser vi hvor stor andel kvinner og menn som var interessert i tjeneste i Forsvaret i de tre datasettene. Andelen holder seg stabil. I mars 2011 lanserte Forsvaret markedsføringskampanjen “For alt vi har. Og alt vi er”. Denne kampanjen formidler at Forsvaret er et vern av våre verdier, og den skal gjøre nordmenn bevisste på hvorfor vi har et Forsvar. Det ser ikke ut til at kampanjen foreløpig har hatt noen effekt på interessen for tjeneste blant de som besvarer Sesjon del 1, siden interessen ikke har økt fra 2009 og 2010 til 2011. Kampanjen handler imidlertid om å endre holdninger, og slike endringer tar generelt tid. Det vil være interessant å se om vi kan se en økt interesse i Sesjon del 1 i de kommende årene.

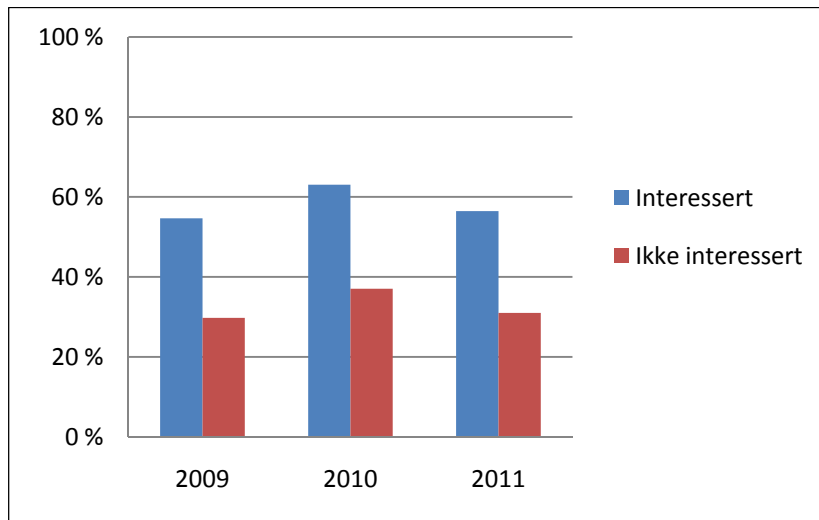
År	Kvinner	Menn
2011	25 %	58 %
2010	25 %	59 %
2009	26 %	59 %

Tabell 3.1 Andelen 17-årige kvinner og menn som svarte at de gjerne kunne tenke seg å gjøre tjeneste i Forsvaret i de tre ulike datasettene.

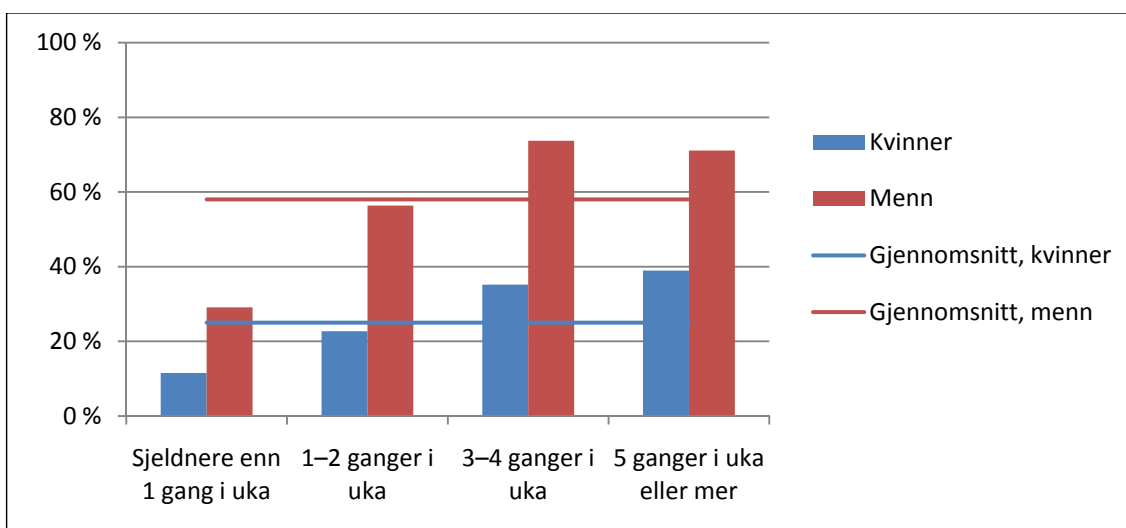
3.1.2 Fysisk form

Fra dataene i 2009 og 2010 så vi at fysisk form har svært stor betydning for interessen for å gjøre tjeneste i Forsvaret. I figur 3.1 ser vi at andelen som trener tre ganger i uka eller mer, er mye høyere blant de som er interessert i tjeneste, enn blant de som ikke er det. Resultatene er stabile over de tre årene. Vi ser det samme mønsteret blant både kvinner og menn, derfor er resultatet vist for begge kjønn samlet. Tilsvarende ser vi i figur 3.2 at interessen for tjeneste i Forsvaret øker når treningshyppigheten øker.

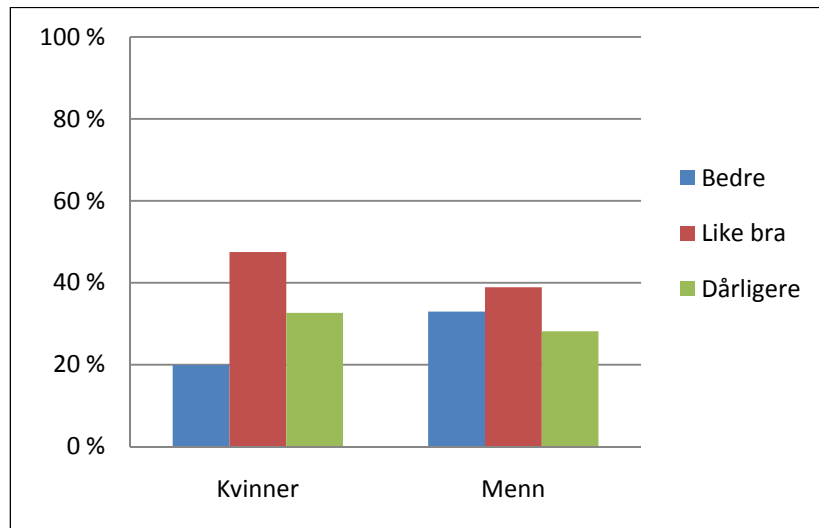
Respondentene skal vurdere sine egne fysiske evner sammenlignet med jevnaldrende av samme kjønn. I 2009 og 2010 så vi at kvinner i for stor grad vurderer seg selv som svakere enn jevnaldrende kvinner. Motsatt vurderer menn i for stor grad at de er sterkere enn jevnaldrende menn. Dette ser vi også i 2011, som vist i figur 3.3 og figur 3.4. Der vurderer respondentene henholdsvis sin kondisjon og sin muskelstyrke. Hvis alle svarte “riktig”, skulle det være like mange som vurderte seg selv som dårligere og bedre enn gjennomsnittet. Kvinner undervurderer spesielt sin kondisjon, og menn overvurderer spesielt sin muskelstyrke.

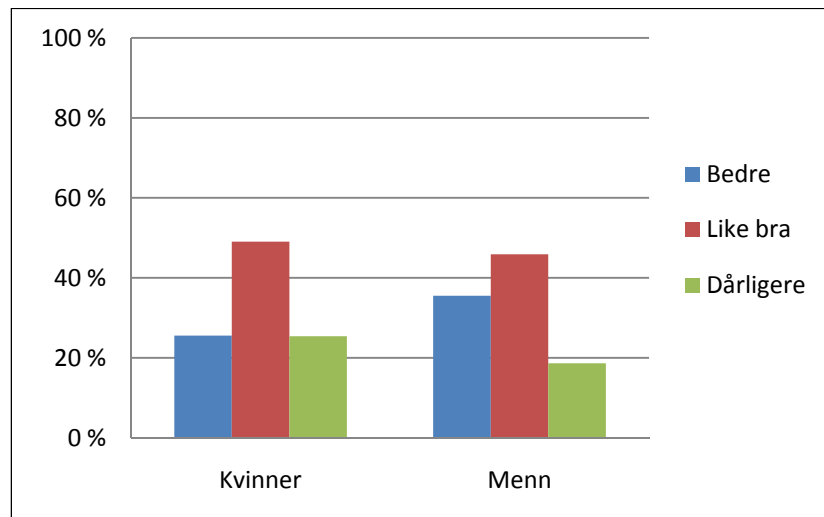
Figur 3.1 Andelen 17-åringer som trener tre ganger i uka eller mer, fordelt på interesse for å gjøre tjeneste i Forsvaret.

Figur 3.2 Interesse for tjeneste i Forsvaret, fordelt på treningshyppighet. De horisontale strekene viser interessen for tjeneste i blant kvinner og menn i hele målgruppen. (2011)

Figur 3.3 Andelen kvinner og menn som vurderer sin kondisjon som bedre, like bra og dårligere enn blant jevnaldrende av samme kjønn. (2011)

Figur 3.4 Andelen kvinner og menn som vurderer sin muskelstyrke som bedre, like bra og dårligere enn blant jevnaldrene av samme kjønn. (2011)

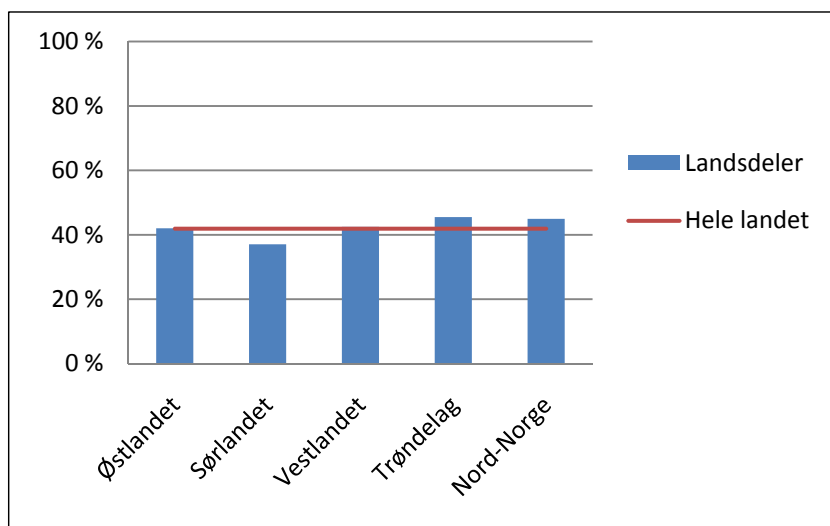
Vel vitende om at kvinner undervurderer sin fysiske kapasitet, kan vi undersøke hvordan respondentene vurderer hvorvidt de passer til tjeneste i Forsvaret. De skal ta stilling til påstanden “Jeg tror jeg passer, både psykisk og fysisk, til å gjennomføre tjeneste i Forsvaret”. I tabell 3.2 ser vi hvor mange kvinner og menn, blant de som faktisk er interessert i å gjennomføre tjeneste, som sier at de *ikke* passer til tjeneste. Tallene er nesten identiske med resultatene fra 2009 og 2010. Det er dobbelt så mange interesserte kvinner som menn som mener at de ikke passer til tjeneste. Så mye som 1 av 7 interesserte kvinner mener at de ikke passer.

Kvinner	Menn
14,5 %	6,8 %

Tabell 3.2 Andelen kvinner og menn, blant de som faktisk er interessert i å gjøre tjeneste i Forsvaret, som mener at de ikke passer til å gjennomføre tjeneste. (2011)

3.1.3 Geografisk tilhørighet

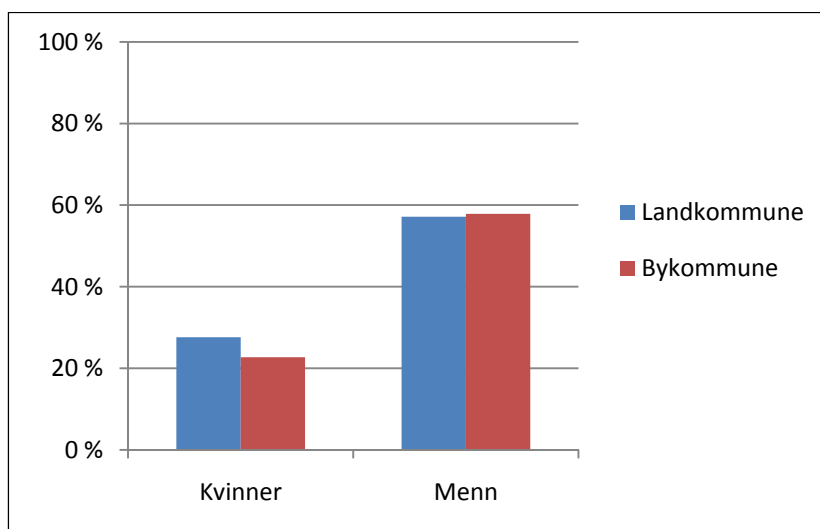
Som vi ser i figur 3.5, varierer interessen for tjeneste noe i de ulike landsdelene. Resultatet er det samme som i 2009 og i 2010. Interessen er over landsgjennomsnittet i Trøndelag og Nord-Norge, mens den er lavere enn gjennomsnittet på Sørlandet. Noe av denne forskjellen kan forklares med at det varierer hvor mye ungdommene i de ulike landsdelene trener. I Trøndelag er det flere som trener mer enn tre ganger i uka enn det er på Sørlandet. Dette forklarer imidlertid ikke hele forskjellen i interesse i de ulike landsdelene.

Figur 3.5 Andelen 17-åringer som er interessert i tjeneste i Forsvaret i de ulike landsdelene. Den horisontale streken viser interessen for tjeneste i hele målgruppen. (2011)

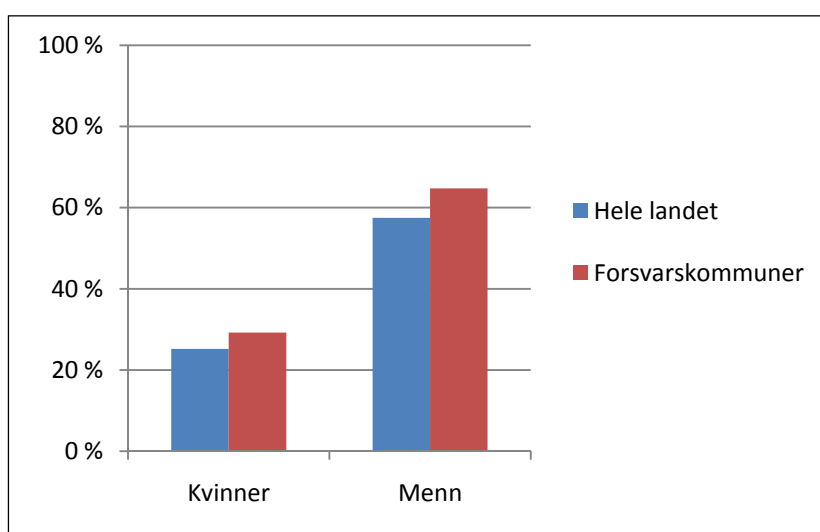
I dataene fra 2009 og 2010 undersøkte vi om interessen for tjeneste er ulik i byer og på landet. Den eneste informasjonen vi har i datasettene om geografisk tilhørighet, er hjemstedskommunen til respondentene. Mange kommuner i Norge består av både urbane og rurale strøk. Vi valgte å bruke Statistisk sentralbyrå sin inndeling i land- og bykommuner. Det finnes 46 bykommuner i Norge. I tillegg valgte vi å kategorisere Asker og Bærum som bykommuner, selv om de er landkommuner i Statistisk sentralbyrå sin inndeling.

Hvis vi deler inn respondentene etter hva slags kommune de kommer fra, er litt over halvparten av respondentene fra landkommuner. Interessen for tjeneste i landkommuner og bykommuner ser vi i figur 3.6. Som i 2009 og 2010 er det for menn ingen særlig forskjell på interessen i land- og bykommuner, mens det for kvinner er noe høyere interesse i landkommuner.

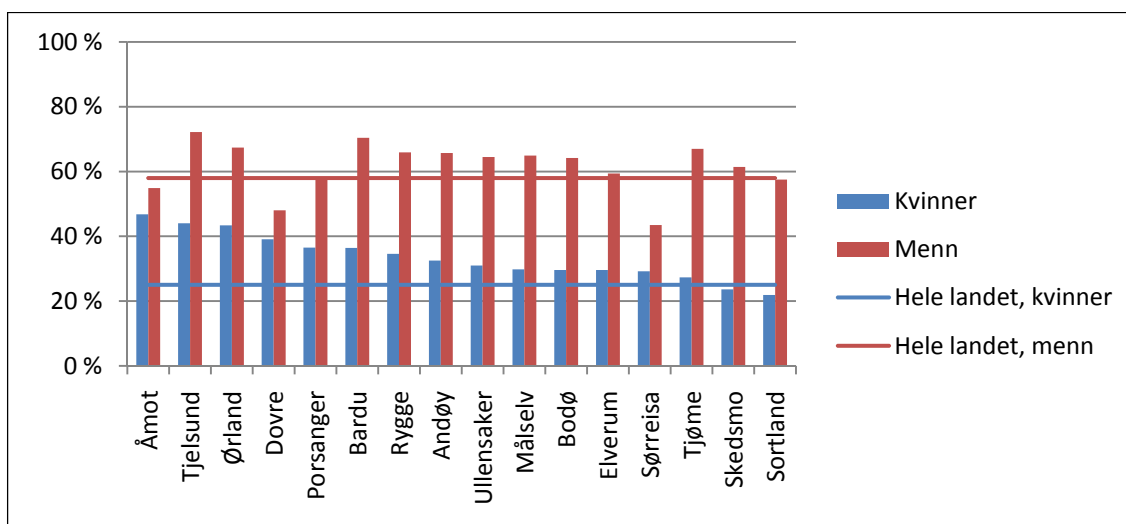

Figur 3.6 Andelen 17-åringene som er interessert i tjeneste i Forsvaret i land- og bykommuner. (2011)

I datasettene fra 2009 og 2010 undersøkte vi hvorvidt Forsvarets tilstedeværelse i kommuner så ut til å ha betydning for ungdommenes interesse for tjeneste disse i kommunene. Forsvaret har enheter i mange kommuner i Norge. Vi var interessert i kommunene hvor størrelsen på Forsvarets enhet var betydelig sammenlignet med kommunens innbyggertall. Dersom antall ansatte i Forsvarets enhet i en kommune var større enn 2 prosent av kommunens innbyggertall, definerte vi dette som en kommune hvor Forsvaret hadde betydelig tilstedeværelse. Ved å bruke et slikt kriterium, kunne vi omtale følgende kommuner som "forsvarskommuner": Andøy, Bardu, Bodø, Dovre, Elverum, Målselv, Porsanger, Rygge, Skedsmo, Sortland, Sørreisa, Tjeldsund, Tjøme, Ullensaker, Ørland og Åmot. I figur 3.7 ser vi andelen kvinner og menn som var interessert i tjeneste i forsvarskommunene i 2011. Som vi ser er interessen høyere i kommunene hvor Forsvaret er tilstede.

Figur 3.7 Andelen kvinner og menn som er interessert i tjeneste i Forsvaret i kommuner hvor Forsvaret har betydelig tilstedeværelse. (2011)

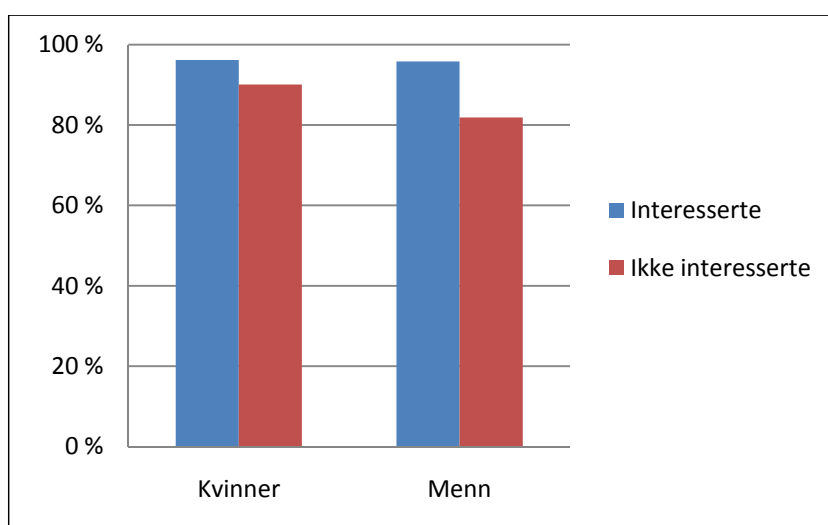

Figur 3.8 Andelen kvinner og menn som er interessert i tjeneste i Forsvaret, fordelt på kommuner der Forsvaret har betydelig tilstedeværelse. De horisontale strekene viser interessen blant kvinner og menn i hele målgruppen. (Gjennomsnitt, 2009–2011)

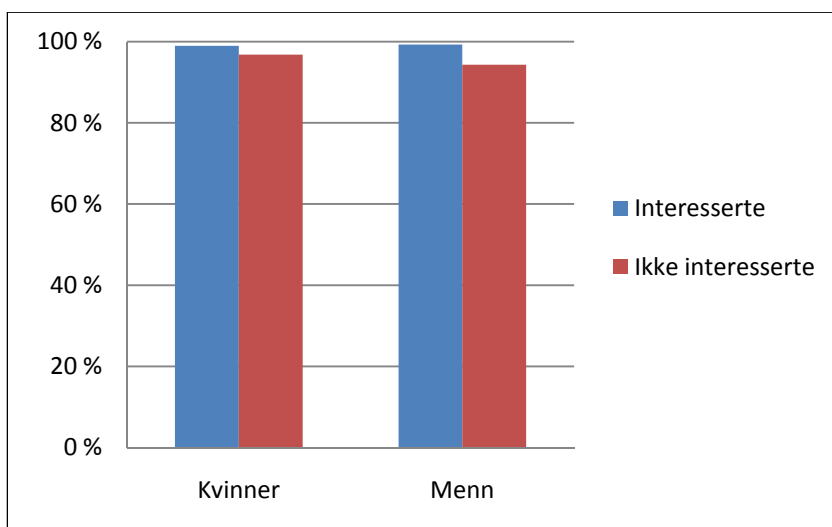
Det er til sammen 1200–1300 kvinner og menn i hvert årskull i disse kommunene. Med andre ord er de fleste kommunene små. I figur 3.8 ser vi interessen for tjeneste i de enkelte forsvarskommunene. Disse tallene er gjennomsnittet i de tre datasettene, fordi dette gir det mest riktige bildet for de små kommunene. Vi har også undersøkt hvilke forsvarsgrener som er mest populære i disse kommunene. Dette resultatet er gitt i kapittel 3.2.

3.1.4 Sosialt liv

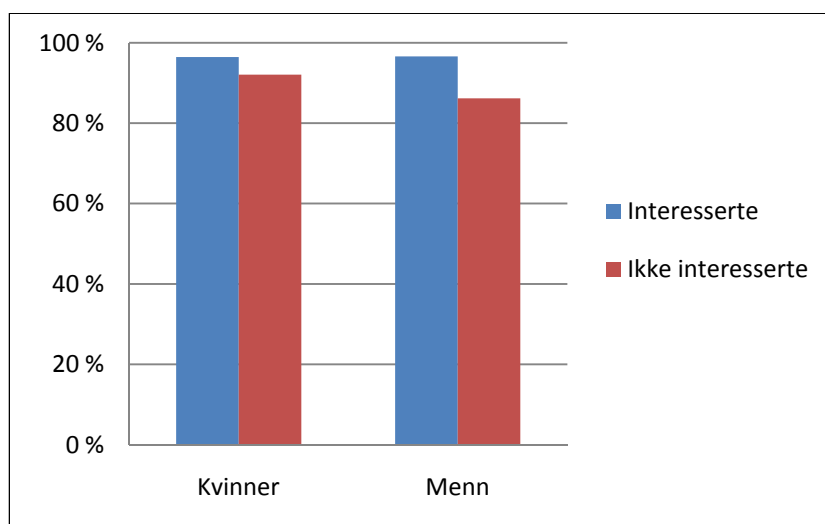
I dataene fra 2009 og 2010 så vi at menn i større grad enn kvinner scorer høyere på spørsmålene om sosialt liv dersom de er interessert i tjeneste i Forsvaret enn dersom de ikke er interessert. Vi analyserte resultatene for tre sentrale spørsmål knyttet til sosialt liv. Resultater for disse tre spørsmålene i 2011 er vist i figur 3.9, 3.10 og 3.11. Vi ser det samme mønsteret som i 2009 og 2010.

Figur 3.9 Andelen kvinner og menn som sier at de får lett kontakt med andre mennesker, fordelt på interesse for tjeneste i Forsvaret. (2011)

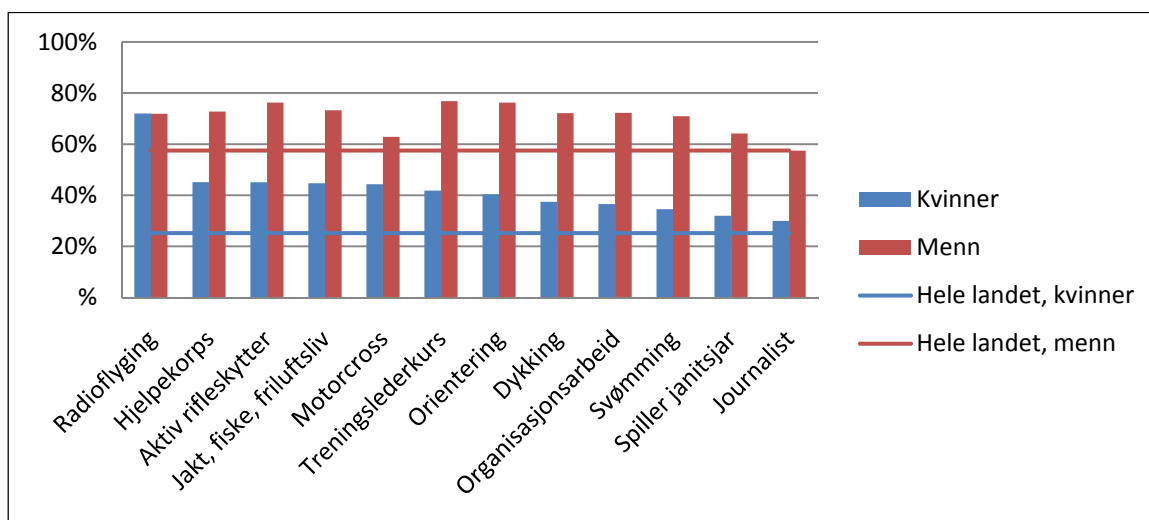
Figur 3.10 Andelen kvinner og menn som sier at de trives godt sammen med skolekamerater, fordelt på interesse for tjeneste i Forsvaret. (2011)

Figur 3.11 Andelen kvinner og menn som sier at de omgås regelmessig med flere kamerater eller venninner, fordelt på interesse for tjeneste i Forsvaret. (2011)

3.1.5 Hobbyer

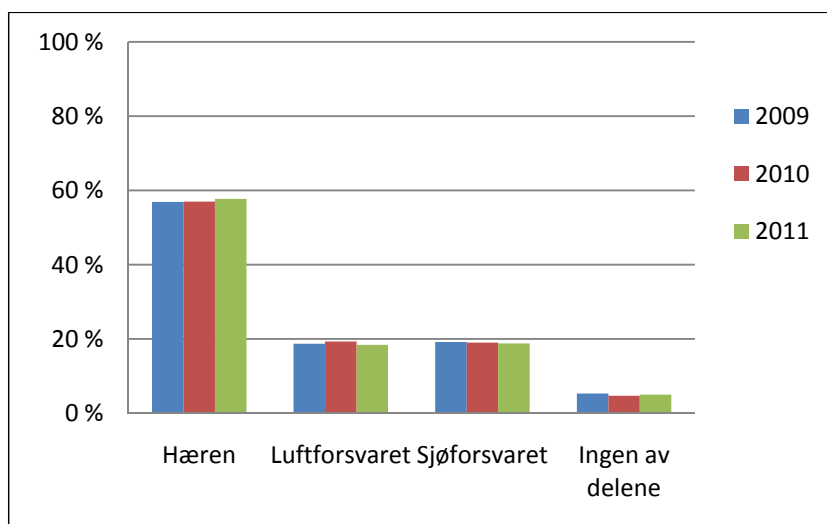
Blant hobbyene som er listet opp i spørreskjemaet i Sesjon del 1, er interessen for tjeneste generelt høy, som vi kan se i figur 3.12. Det er ikke så rart, siden hobbyene er relevante for Forsvaret. Blant ungdommer som driver med radioflyging, er andelen interesserte kvinner så vidt høyere enn andelen interesserte menn. Dette er den eneste gruppen i hele datamaterialet hvor vi har klart å identifisere en høyere interesse blant kvinner enn blant menn. Det er imidlertid få personer som driver med radioflyging, og ved så små tall kan resultatet ofte variere mye fra år til år. I skjemaet i 2011 ble det lagt til flere hobbyer. Vi har derfor ikke resultater for alle disse hobbyene for 2009 og 2010.

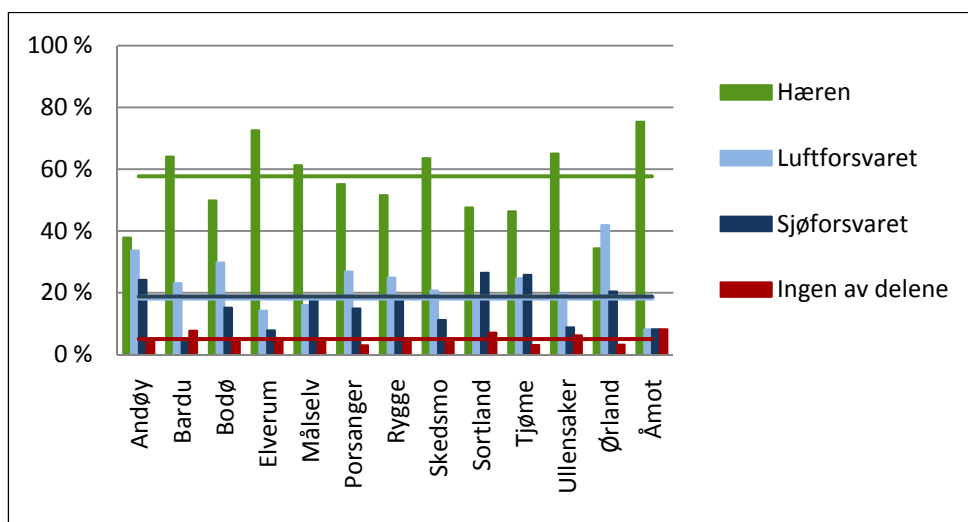
Figur 3.12 Andelen kvinner og menn som er interessert i tjeneste i Forsvaret, fordelt på de ulike hobbyene som er listet opp i spørreskjemaet i Sesjon del 1. De horisontale strekene viser interessen blant kvinner og menn i hele målgruppen. (2011)

3.2 Interesse for de ulike forsvarsgrenene

Blant ungdommer som er interessert i tjeneste i Forsvaret, har interessen for de ulike forsvarsgrenene holdt seg så godt som konstant gjennom de siste tre årene. Dette ser vi i figur 3.13. Det er 5 prosent som ikke velger noen forsvarsgren, selv om de sier at de er interessert i tjeneste. Det er betydelig flere kvinner (ca. 8 prosent) enn menn (ca. 3 prosent) som ikke velger forsvarsgren.

Figur 3.13 Interesse for de ulike forsvarsgrenene blant ungdommer som er interessert i tjeneste i Forsvaret.

Figur 3.14 Interessen for de ulike forsvarsgrenene blant ungdommer som er interessert i tjeneste i Forsvaret, og som kommer fra kommuner hvor Forsvaret har betydelig tilstedeværelse. De horisontale strekene viser interessen for de ulike forsvarsgrenene i hele målgruppen. (2011)

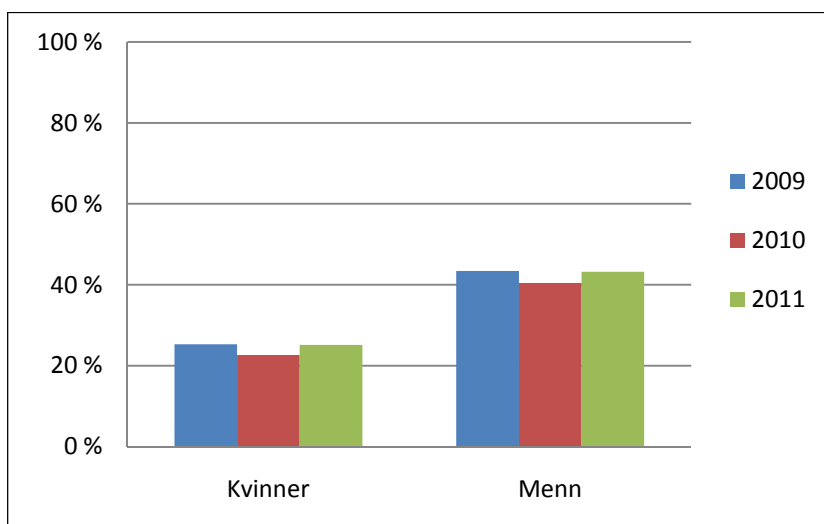
I kapittel 3.1.3 så vi at interessen for tjeneste i Forsvaret er noe høyere i kommuner der Forsvaret har betydelig tilstedeværelse, enn i resten av landet. Vi kan se på hvordan interessen i disse kommunene fordeler seg på forsvarsgrenene. Vi ser da på et gjennomsnitt for årene 2009, 2010 og 2011, og vi ser kun på de kommunene som har innbyggertall over 2000. Dette er fordi tallene for de minste kommunene blir svært små. Vi kommer nesten ned på enkeltindividnivå, og vi står da i fare for å kunne identifisere enkeltpersoners holdninger i tallmaterialet.

Figur 3.14 viser interessen for de ulike forsvarsgrenene i kommuner hvor Forsvaret har betydelig tilstedeværelse. De vannrette linjene i figuren viser landsgjennomsnittet for de ulike forsvarsgrenene. Det kommer tydelig fram at de forsvarsgrenene som er representert i de ulike kommunene, ofte er mer populære i disse kommunene enn i resten av landet. Kommunene som ligger over landsgjennomsnittet i interesse for de ulike forsvarsgrenene er som følger:

- Hæren: Åmot, Elverum, Ullensaker, Bardu, Skedsmo og Målselv.
- Luftforsvaret: Ørland, Andøy, Bodø, Porsanger, Rygge, Tjøme, Bardu og Skedsmo.
- Sjøforsvaret: Sortland, Tjøme, Andøy, Ørland.
- Ingen av delene: Åmot, Bardu, Sortland og Ullensaker.

3.3 Interesse for utdanning i Forsvaret

I figur 3.15 ser vi at interessen for utdanning i Forsvaret har holdt seg på nesten samme nivå de tre årene. Personer vi omtaler som interessert i utdanning, er alle som ikke har svart “Ingen av delene” på spørsmålet om hvilken utdanning i Forsvaret de kunne tenke seg. Vi kan ikke se noen tydelig effekt av kampanjen “For alt vi har. Og alt vi er.”, som ble lansert i mars 2011, altså mellom Sesjon del 1 i 2010 og 2011. Som nevnt kan man imidlertid ikke nødvendigvis forvente en effekt av slike kampanjer allerede det første året etter lansering. Holdningsendringer tar tid.

Figur 3.15 Andelen kvinner og menn som er interessert i utdanning i Forsvaret.

Hvis vi kun ser på ungdommer som er interessert i tjeneste i Forsvaret, er det omtrent like mange kvinner og menn som er interessert i utdanning i Forsvaret. Dette ser vi i tabell 3.3.

Kvinner	Menn
60 %	61 %

Tabell 3.3 Andelen kvinner og menn som er interessert i utdanning i Forsvaret, blant de som sier at de er interessert i å gjøre tjeneste i Forsvaret. (2011)

I 2009 og 2010 så vi at det var en stor andel blant de som var interessert i utdanning i Forsvaret, som ikke var interessert i tjeneste i Forsvaret, spesielt blant kvinner. I tabell 3.4 ser vi resultatet i 2011. Dette er på samme nivå som i de to foregående årene. Mange kvinner er interessert i utdanning i Forsvaret, men ikke tjeneste.

Kvinner	Menn
40 %	19 %

Tabell 3.4 Andelen kvinner og menn som ikke er interessert i tjeneste i Forsvaret, blant de som sier at de er interessert i utdanning i Forsvaret. (2011)

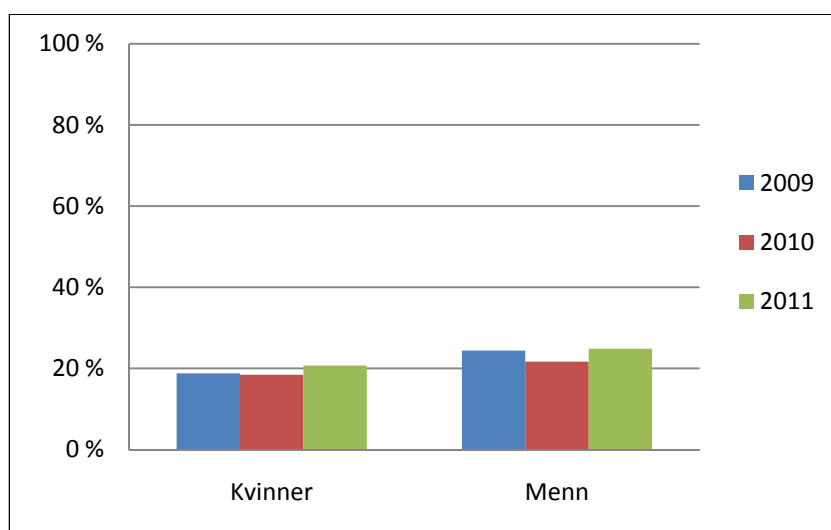
Vi kan også snu på dette spørsmålet, og undersøke hvor mange som er interessert i utdanning i Forsvaret blant de som *ikke* er interessert i tjeneste. Resultatet ser vi i tabell 3.5. Så mange som 1 av 5 menn kunne tenke seg utdanning i Forsvaret, selv om de ikke er interessert i tjeneste. Med dette identifiserer vi kanskje et rekrutteringspotensial som vi ikke klarer å se hvis vi bare tar hensyn til de personene som sier at de er interessert i tjeneste i Forsvaret.

Kvinner	Menn
14 %	20 %

Tabell 3.5 Andelen kvinner og menn som er interessert i utdanning i Forsvaret, blant de som sier at de ikke er interessert i tjeneste i Forsvaret. (2011)

3.4 Interesse for internasjonal tjeneste

I figur 3.16 ser vi interessen for internasjonal tjeneste blant de som er interessert i tjeneste i Forsvaret. Interessen har holdt seg stabil gjennom de tre årene. Interessen er noe lavere blant kvinnene enn blant mennene, men forskjellen er ikke betydelig.

Figur 3.16 Andelen kvinner og menn som kunne tenke seg å gjøre internasjonal tjeneste, blant de som sier at de er interessert i tjeneste i Forsvaret.

Blant de som ikke ønsker å gjøre tjeneste i Forsvaret, er det for både kvinner og menn rundt 2 prosent som kan tenke seg å gjøre internasjonal tjeneste. Dette utgjør omtrent 800 personer i hvert årskull.

4 Konklusjoner

Prosjektet “Forskning på årskull” ønsker å kartlegge faktorer og egenskaper blant ungdommer som ser ut til å fremme en positiv holdning til å gjøre tjeneste i Forsvaret. I den forbindelse har prosjektet fått tilgang på data fra Sesjon del 1 i 2009, 2010 og 2011. Data for 2009 og 2010 er analysert og dokumentert i rapporten “Jeg vil inn i Forsvaret – hvem er jeg” [2].

Hensikten med denne rapporten har vært å analysere data fra Sesjon del 1 i 2011, og å sammenligne resultatene med det vi så i 2009 og 2010. Vi ser at resultatene fra de tre årene er svært like. Dette er naturlig, siden datasettene inneholder svar fra veldig mange respondenter, og siden svarprosenten er nær 100 prosent. Svarene representerer fasiten på hvordan norske 17-åringer i de ulike årskullene ønsket å besvare spørreskjemaet i Sesjon del 1. Eventuelle endringer i de ulike

datasettene vil derfor ikke være en konsekvens av usikkerhet i tallmaterialet, men heller antyde endringer i respondentenes holdninger, meninger og egenskaper.

I årets datasett var den største spenningen knyttet til om interessen for tjeneste og utdanning i Forsvaret hadde økt eller ikke, siden Forsvaret i mars 2011 lanserte markedsføringskampanjen "For alt vi har. Og alt vi er." som markerte et skille i hvordan Forsvaret fremstilles. Kampanjen skulle vise at Forsvaret er et vern av våre verdier, og den skulle gi nordmenn kunnskap om hvorfor vi har et Forsvar. I dataene fra Sesjon del 1, som foregår om høsten hvert år, ser vi ikke noen økt interesse for tjeneste eller utdanning i Forsvaret fra 2009 og 2010 til 2011. Interessen har holdt seg så godt som konstant fra 2009 til 2011 for begge kjønn. Det er imidlertid ikke nødvendigvis slik at man ser en effekt av slike kampanjer så kort tid etter lansering. Holdningsendringer i folket tar ofte tid. Det vil være interessant å følge interessen for tjeneste i Sesjon del 1 i de kommende årene.

Sesjonsdataene fra 2009 til 2011 viser at en av de egenskapene som i størst grad fremmer en positiv holdning til tjeneste i Forsvaret, er god fysisk form. Det er større interesse for tjeneste i Forsvaret blant de som trener ofte enn blant de som trener sjelden.

Fritidsinteresser spiller også inn på holdningen til tjeneste i Forsvaret for begge kjønn. De som sier at de holder på med en hobby som er relevant for Forsvaret, har i mye større grad et ønske om å gjøre tjeneste i Forsvaret enn andre. Flere av disse hobbyene er også mer betydningsfulle enn fysisk form når det kommer til et ønske om å gjøre tjeneste i Forsvaret.

For menn er det slik at de som er interessert i tjeneste i Forsvaret, scorer høyere på spørsmål knyttet til sosialt liv enn de som ikke er interessert. Menn som kommer fra en kommune hvor Forsvaret har betydelig tilstedeværelse, har også en større tendens til å ønske tjeneste enn andre menn.

For kvinner er interessen for tjeneste i Forsvaret større på landet enn i byer. Kvinner i kommuner hvor Forsvaret har en betydelig tilstedeværelse er også mer interessert i tjeneste enn andre kvinner.

Det er mange ungdommer i Norge som er interessert i utdanning i Forsvaret, men ikke i tjeneste. Omtrent 1 av 7 kvinner og 1 av 5 menn som ikke er interessert i tjeneste, er interessert i utdanning i Forsvaret.

I alle de tre datasettene ser vi at både kvinner og menn bommer på selvrapporingen av fysisk kapasitet. Kvinnene undervurderer seg selv og mennene overvurderer seg selv. Dette fenomenet er det spesielt viktig å huske på i forbindelse med at kvinner og menn skal vurdere om de passer, psykisk og fysisk, til å gjennomføre tjeneste i Forsvaret. Mange kvinner som er interessert i å gjøre tjeneste, oppgir at de ikke passer til det. Kun halvparten så mange menn oppgir det samme.

Analyser av data fra Sesjon del 1 i 2012 og fremover vil være av stor verdi når man kan sammenligne flere år og studere eventuelle endringer over tid. Skulle man sette i gang større tiltak rettet mot ungdommer og førstegangstjeneste, vil dataene kunne brukes til å studere effekter av slike tiltak. Ved større nasjonale og internasjonale hendelser der Forsvaret er involvert, kan også dataene brukes til å studere om dette har betydning for ungdommers holdninger til Forsvaret.

Referanser

- [1] Forsvarsdepartementet, “Stortingsmelding 36 (2006–2007); Økt rekruttering av kvinner til Forsvaret”, 2007.
- [2] M. F. Fauske, “Jeg vil inn i Forsvaret – hvem er jeg?”, Forsvarets forskningsinstitutt, FFI-rapport 2011/01204, 2011.
- [3] IBM, SPSS-nettside, <http://www-01.ibm.com/software/analytics/spss/>, 2012.